

pásmu dělených smyčců, harfy, fléten a lesních rohů – nebo náladu letního lesa z *Luhů* v umělé pětihlasé fuze, jejíž mihotavé barevné kouzlo dává zapomenout na její kompoziční složitost.

Jan Mikušek (1970, Valašské Meziříčí) studoval na brněnské konzervatoři hru na cimbál a dirigování; na pražské HAMU pak dirigování absolvoval u Františka Vajnara. Během studia se začal věnovat také zpěvu a pravidelně se účastnil mistrovských kurzů u Maria van Alteny. Interpretaci tzv. staré hudby se věnuje se soubory Capella Regia Praha, Musica Florea, Ritornello a Societas Incognitorum, soudobému repertoáru s Jiřím Stivínem a souborem Ensemble Damian – a jako člen mužského kvarteta Affetto. V pražském Národním divadle zpíval ve Smolkově opeře *Nagano*, Hanzlíkových *Slzách Alexandra Velikého* a v inscenaci *Zítřka se bude...* (2008). Nastudoval rovněž dvojroli Dargelos – Agathe v opeře Philipa Glasse *Les Enfants terribles* (2011) a roli Strážce osudu v Myslivečkově opeře *Olimpiade* (2013). Je spoluzakladatelem Mezinárodního festivalu cimbálu ve Valašském Meziříčí. Jako aktivní hráč na tento nástroj uvedl premiéry cimbálových skladeb (*Trifolium* Antonína Tučapského, *Mazel Tow* Vladimíra Wimmera, *Žalmy* Svatopluka Havelky, *Koncert pro cimbál a orchestr* Jana Meisla).

Český filharmonický sbor Brno patří ke světové špičce. Zaměřen na oratorní, kantátový a operní repertoár absolvuje ročně devadesát koncertů doma i v zahraničí, a to ve spolupráci se špičkovými orchestry a dirigenty. Má rozsáhlou diskografii a získal řadu ocenění. V roce 2007 obdržel dvě významné evropské ceny Echo Klassik – jako Soubor roku (za provedení Brucknerových motet) a za Nahrávku roku (za Lisztovo oratorium *Kristus*). V září 2011 mu japonský hudebně-kritický časopis *Geijutsu Disc Review* udělil za live nahrávku Dvořákovy *Requiem* prestižní ocenění Tokusen.

Za úspěchy tělesa stojí jeho zakladatel, sbormistr a ředitel **Petr Fiala**. Vystudoval brněnskou konzervatoř a JAMU (klavír, kompozice, dirigování), je autorem sta osmdesáti skladeb. Sbornistrovské a dirigentské činnosti se věnuje padesát let.

Leoš Svárovský (1961) měl při studiu dirigování na pražské AMU (u Václava Neumanna) za sebou už mezinárodní soutěžní úspěchy jako pianista a flétnista. Dirigentsky byl angažován od roku 1984 (v pražském Národním divadle), v sezoně 1990/1991 byl šéfdirigentem Janáčkovy filharmonie v Ostravě. Roku 1991 se stal (třicetiletý) nejmladším z dosavadních devíti šéfdirigentů

brněnské filharmonie a rychle v ní proslul mimořádnou výkonností a takřka neuvěřitelnou pohotovostí. Svého šéfovského místa se vzdal k Novému roku 1995, ale s filharmonií zůstává v trvalém spojení, v posledních sezonách jako její častý host a dirigent zejména zahraničních zájezdů; nejvýznamnějším z nich bylo turné Toyota Classics 2004 po šesti východoasijských zemích. Filharmonii Brno vede také na jejich pravidelných zájezdech do Japonska, kde je (od roku 2014) znám jako šéfdirigent Aichi Central Symphony Orchestra v Nagoji. Jeho diskografie zahrnuje 25 CD natočených v České republice, Německu, Spojených státech, Japonsku, Slovensku a Francii (Panton, Supraphon, JOD, Thoroform, WEA Records, New Classic).

Jiří Beneš

Změna programu a účinkujících vyhrazena!

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas, vypnuli mobilní telefony a během koncertu nefotografovali. Děkujeme.

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno. Festival Špilberk 2018 finančně podpořil Jihomoravský kraj.

B | R | N | O | Jihomoravský kraj

Generální partner
Filharmonie Brno

 UniCredit Bank

 Hlavní partner
Filharmonie Brno

Za podporu a spolupráci děkujeme

 PEMM
BRNO

 Régia
Hudební společnost

 SNIP & CO
Hudební společnost

 ČADNÝ
CUKRBLIKY
POČTIVA VÝROBA
2018

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno
☎ +420 539 092 801, info@filharmonie-brno.cz
www.filharmonie-brno.cz

19. ročník

Mezinárodní hudební festival Špilberk

Pod záštitou
Pavla Rychetského, předsedy Ústavního soudu ČR
Bohumila Šimka, hejtmána Jihomoravského kraje
Petra Vokřála, primátora statutárního města Brna
Martina Landy, starosty městské části Brno-střed

22. 8. 2018, 20⁰⁰

velké nádvoří hradu Špilberk, Brno

HAPPY BIRTHDAY, MAESTRO!
VŠE NEJLEPŠÍ, REPUBLIKO!

Filharmonie
Brno Philharmonic

LEONARD BERNSTEIN

Missa brevis | 11,5'

pro kontratenor, smíšený sbor, tympany a bicí nástroje

1. Kyrie (Adagio)
2. Gloria (Grave)
3. Sanctus (Allegro molto)
4. Benedictus (Recitativo)
5. Agnus Dei (Grave)
6. Dona nobis pacem (Grave come prima)

Chichester Psalms (Chichesterské žalmy) | 19'

orchestrální verze

1. Žalm č. 108 a Žalm č. 100
(Maestoso ma energico – Allegro molto)
2. Žalm č. 23 a Žalm č. 2
(Andante con moto – Allegro feroce)
3. Žalm č. 131 a Žalm č. 133
(Prelude – Sostenuto molto – Peacefully flowing)

---

přestávka | 20'

BEDŘICH SMETANA

Vltava

Šárka

Z českých luhů a hájů

symfonické básně z cyklu *Má vlast* | 34'

Jan Mikušek kontratenor / counter-tenor

Český filharmonický sbor Brno /

Czech Philharmonic Choir Brno

sbormistr / choir director Petr Fiala

Filharmonie Brno / Brno Philharmonic

dirigent / conductor Leoš Svárovský

Připomínat jedním koncertem sté výročí zrození nevelkého státního uprostřed Evropy a velkého muže na opačném konci světa je možná dost zvláštní, ale právě dramatické události toho sta let, která mezitím uplynula, daly jejich osudům leccos společného. Mladá republika byla zardoušena, když dosáhla svých dvaceti let, a po dalších sedmi povstala k novému životu jako jeden z četných důsledků největšího krveprolití v lidských dějinách. Velký muž je přežil, přestože patřil ke společenství, jež bylo v té době z velké části plánovitě vyvražďeno; zemřel dva- a osmdesátiletý (v říjnu 1990), ale žije snad ve všech koncertních síních a muzikálových scénách světa svým dílem, jímž má pořádko říci k jeho problematice.

V roce 1955 napsal Leonard Bernstein (1918–1990) sbory na francouzské a latinské texty jako scénickou hudbu k Anouilhově hře *Skřivánek* o Janě z Arku; středověký námět poznamenal také charakter Bernsteinovy hudby. Po jejím poslechu poznamenal skladatelův přítel Robert Shaw, proslulý dirigent, že by z ní mohla být po několika úpravách hezká malá mše. Když pak třiatřicet let poté odcházel Shaw z místa šéfa atlantského symfonického orchestru na odpočinek, rozpomněl se Bernstein na jeho radu a slavnostnímu koncertu na rozloučenou přispěl svou pohotově zkomponovanou *Missou brevis*.

Skladba je napsána pro sólový kontratenor, smíšený sbor a bicí nástroje. Jako opravdu krátká (*brevis*) mše trvá jedenáct a půl minuty, třebaže z mešního textu nic nevynechává. Ve vstupních dílech je tento text většinou vysloven jen jednou, a to v responsoriální úpravě sólisty a sboru; teprve průběhem obřadu začíná hudba košatět – hlavně voláním *Hosanna*, takže *Benedictus*, jenž je běžně pojímán jako sólová vložka před závěrečným *Agnus Dei*, nastupuje takřka přesně uprostřed celé skladby a ponechává zvláštní důraz na závěrečném vzývání Beránka Božího, jmenovitě na zaklínavé prosbě o mír (*Dona nobis pacem*), které je věnována – zcela proti zvyklostem – samostatná závěrečná část.

Chichester, jedno z historických měst *staré dobré Anglie*, je jak náleží pyšný na své dějiny a zejména na svou katedrálu, která je ztělesňuje. Hudební síly, jež ji v průběhu roku oživují (mají i ve své amatérské části tradičně vynikající úroveň), se jednou do roka spojují s katedrálními hudebníky ze sousedních měst Winchestru a Salisbury k festivalu, jímž chichesterský hudební život vyvrcholí. V roce 1965 se tak stalo žalmovou skladbou, jejíž kompozicí byl pověřen Bernstein; ten ovšem své *Chichesterské žalmy* premiéroval nejprve – vlastním řízením – ve svém *domácím prostředí*, to jest s Newyorskou filharmonií a sborem Camerata Singers v New Yorku.

Třídílná skladba spojuje v každé ze svých „vět“ text jednoho úplného žalmu s jedním veršem (v jednom případě čtyřveršovým úryvkem) dalšího – a dává je zpívat hebrejsky, spoléhajíc také na zvukově výrazový účín dávného jazyka. Posлуhač, který sleduje jeho překlad v tištěném programu, se snadno zorientuje ve svěžím „ranním“ ladění úvodní věty, pastýřském obsahu druhé (s textem nejnámější z Dvořákových *Biblických písní*), ústícím do neklidu vzpoury, a v úpěnlivém volání z *hlbokosti* zoufalství, překonaného závěrečným výrazem naděje a odevzdání.

V souvislosti se vznikem a letos stoletými osudy republiky vznikla spousta pozoruhodných skladeb, z nichž každá by mohla posloužit jako znějící blahopřání napovězené názvem tohoto koncertu. Patrně žádná z nich však nedosahuje takové umělecké výše a přesvědčivosti, s jakými vyslovil představu samostatného českého státu půlstoletí před jeho vznikem **Bedřich Smetana** (1824–1884) svým cyklem šesti symfonických básní *Má vlast*. Spojení představ a myšlenek, jimiž Smetana vytváří program každého čísla a pak konečný smysl celého cyklu, je tajemstvím a výsadou hudby; nelze je proto reprodukovat slovy a všechny pokusy o literární postižení byt jen myšlenkového postupu působí naivně vedle bohatství a přesvědčivosti Smetanovy hudby.

Sledem znějících obrazů nad postupně mohutnějším tokem *Vltavy* oslavil skladatel řeku jako živoucí tepnu české krajiny, ale také jako obraz silícího národního života vrcholící znovunastolením ztracené české samostatnosti. A známe-li třeba vášnivý příběh *Šárčin* a Ctiradův také z literatury, těžko bychom v ní našli tak ohromující obraz uražené a pobouřené ženské bytosti, jaký vytváří Smetanova hudba v několika vteřinách; a těch několik taktů *Šárčiny* lítosti po osudném znamení lesního rohu vydá za celé stohy milostné literatury.

Program další symfonické básně se vůbec vzpírá slovnímu přepisu: několika náladovými záběry *Z českých luhů a hájů* se Smetanovi podařilo vyslovit přesvědčení, že dějiny národa nejsou jen sledem výjimečných příběhů výjimečných lidí, nýbrž a především každodenním plodným soužitím země a jejích obyvatel.

Je nasnadě, že takovýmto hudebním výrazem mohl vládnout jen tvůrce Smetanova formátu, a to jen na vrcholu svých tvůrčích sil. Ryze hudební tvář díla nemá ve své rozmanitosti, bohatství a složitosti rovněž v naší hudební literatuře obdoby. Stačí připomenout, že v každé básni má Smetanův orchestr jiný zvuk: ve *Vltavě* třpytný a jiskřivý, v *Šárce* sytý a vášnivý, v *Luzích* hymnický. Anebo přírodní obrazy: rozechvívající měsíční noc na *Vltavě* ve čtverém zvukovém